

Резюме аналітичного звіту

ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ шляхом залучення до активних дій з виконання Національної стратегії у сфері прав людини найменш захищеного під час війни прошарку українського соціуму

Київ
2023

Аналітичний звіт «Перспективи відновлення України шляхом залучення до активних дій з виконання Національної стратегії у сфері прав людини найменш захищеного під час війни прошарку українського соціуму» створено ГО Київська Школа Рівних Можливостей у межах Ініціативи «Амбасадорки європейських змін» в рамках проекту «Підтримка діяльності УНП ФГС СхП у 2021-2023 рр.», який реалізує Інститут економічних досліджень та політичних консультацій за фінансової підтримки Європейського Союзу.

Українська національна платформа Форуму громадянського суспільства Східного партнерства (<http://eap-csf.org.ua/>) – є мережею понад 140 громадських організацій України, що відстоює українські інтереси в рамках Східного партнерства. Платформа є частиною Форуму громадянського суспільства Східного партнерства (ФГС СхП).

Форум громадянського суспільства Східного партнерства (<https://eap-csf.eu/>) – є унікальною багаторівневою регіональною платформою громадянського суспільства, спрямованою на просування європейської інтеграції, сприяння реформам та демократичним перетворенням у шести країнах Східного партнерства – Вірменії, Азербайджані, Білорусі, Грузії, Молдові та Україні. Будучи громадським елементом СхП, ФГССхП намагається посилити громадянське суспільство у регіоні, підвищити рівень плюралізму у публічному дискурсі та політиці шляхом сприяння демократії участі та фундаментальних свобод. ФГС СхП – це позапартійна добросовісна неурядова організація.

ГО Київська Школа Рівних Можливостей – є членом Робочої групи УНП №1 – Української національної платформи Форуму громадянського суспільства Східного партнерства (ФГС СхП).

Тексти цього звіту є виключною відповідальністю ГО Київська Школа Рівних Можливостей і жодним чином не відображають точку зору Європейського Союзу чи Інституту економічних досліджень та політичних консультацій.

Контакти:

**Українська національна платформа
Форуму громадянського суспільства
Східного партнерства**
eap-csf.org.ua
unp.eap@gmail.com
www.facebook.com/unp.eap.csf

ГО Київська Школа Рівних Можливостей
<http://gender-ua.org>
gender@ukr.net
<https://www.facebook.com/ipoSEO>
+380501849292 (ЛарисаКолос)
+380504624326 (ІринаКонченкова)
+380958483585 (ТетянаТарасова)

Резюме

Аналітичний звіт є результатом дослідження за розширеною назвою **«Перспективи відновлення України шляхом залучення до активних дій звиконання Національної стратегії у сфері прав людини найменш захищеного під час війни прошарку українського соціуму – зокрема жінок і дівчат з інвалідністю, які в рамках реалізації ініціативи отримують статус Амбасадорок європейських змін»**, а також – результатом аналізу активізму самих амбасадорок, які включилися, в межах цієї ініціативи, в адвокаційно-просвітницькі кампанії – у розрізі тематичних пріоритетів діяльності Української національної платформи Форуму громадянського суспільства Східного партнерства на 2023 рік.

Звіт спрямовано на розкриття трьох пріоритетних напрямів:

- права дітей;
- гендерна рівність з оглядом на виклики сьогодення;
- недискримінація та реагування на виклики війни особливо щодо захисту прав і свобод українців, зокрема жінок і дівчат з інвалідністю та вимушених переселенок.

Хронологія щодо затвердження і реалізації Національної стратегії у сфері прав людини: затвердження Указом Президента України від 24 березня 2021 року; прийняття постанови Кабінету Міністрів України «Про утворення Міжвідомчої робочої групи з проведення оцінки прогресу реалізації Національної стратегії у сфері прав людини» від 12 травня 2021 року; затвердження Урядом Плану дій на 2021–2023 роки з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини від 23 червня 2021 року.

Участь Амбасадорок у моніторингу – це можливість реально реагувати на дії держави і на виклики, обумовлені війною; спроба приєднання до громадянської позиції та бажання бути почутими і причетними до захисту прав людини у своїй країні.

Учасниками проекту засвідчено, що найуразливішою категорією перед жорстокими реаліями повномасштабної війни виступають діти. «Діти війни» стали темою обговорення на спеціальній коуч-сесії, а також назвою вистави, підготовленого для адвокаційно-інформаційних кампаній. **Забезпечення прав дитини** – пріоритетне завдання для держави і громадянського суспільства. Зокрема, першочерговою ціллю §18 Стратегії є забезпе-

чення і захист прав дітей в Україні відповідно до загальновідомих міжнародних стандартів та з урахуванням найкращих інтересів і думки дитини під час прийняття рішень, які стосуються. Війна РФ проти України порушила всі права дітей, і найголовніше – право на життя.

Встановлено, що Постановою Уряду від 22.03.2022 № 349 врегульоване питання влаштування дітей, які залишилися без батьківського піклування, у тому числі дітей, розлучених із сім'єю, дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування.

З метою посилення захисту прав дітей упродовж 2022 року Міністерством соціальної політики України було проведено модернізацію Єдиної інформаційної автоматизованої системи «Діти», призначеної для зберігання, обліку, пошуку та використання даних про дітей. У розвиток цих дій 18 липня 2023 року Уряд своїм розпорядженням № 634-р затвердив План заходів на 2023 рік щодо розвитку Єдиної інформаційної системи соціальної сфери в межах реалізації Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери. З метою вирішення питань щодо повернення тимчасово переміщених (евакуйованих) дітей – громадян України прийнято спеціальну постанову Уряду від 07.07.2022 № 794.

З'ясовано, що в умовах війни порушуються права дітей на освіту. З часу військового вторгнення на території України зруйновано або пошкоджено 1702 шкіл та 1069 дитсадків. Усього від російських обстрілів постраждали 10% освітньої інфраструктури України.

Правами дітей держава опікується на всіх рівнях влади і місцевого самоврядування. Служби у справах дітей (або сім'ї та дітей) діють на регіональному, районному та міському рівнях і активно створюються у громадах. Права дітей на освіту захищає освітній омбудсмен.

Визначено завдання для влади і суспільства: підвищувати обізнаність населення про права дитини, механізми їх реалізації та захисту.

Стратегія передбачає формування ефективної системи **запобігання та протидії дискримінації в Україні**.

Виявлено, що всі громадяни мають доступ до дієвих засобів попередження та захисту від дискримінації; законодавство України у сфері запобігання та протидії дискримінації є узгодженим, ефективним, відповідає міжнародним, у тому числі європейським, стандартам та враховує найкращий світовий досвід і реальні виклики щодо забезпечення прав і свобод людини в Україні.

20 червня 2022 року Верховною Радою прийнято Закон України «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами» (Стамбульська конвенція). Конвенція сприяє ліквідації всіх форм дискримінації стосовно жінок та заохоченню дійсної рівності між жінками та чоловіками, у тому числі шляхом надання жінкам справжньої самостійності.

Увага громадськості і держави до **захисту прав людей з інвалідністю**. Затверджено плани заходів з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. План заходів зорієнтований на створення системи цивільного захисту із врахуванням потреб захисту і безпеки маломобільних груп населення, включаючи осіб з інвалідністю, в умовах воєнного чи надзвичайного стану. Зокрема, цим Планом передбачені заходи щодо підвищення доступності об'єктів фізичного оточення, товарів, робіт та послуг для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення.

Визначено, що державна політика стосовно національних меншин (спільнот) базується на принципі **недопущення дискримінації осіб, які належать до національних меншин (спільнот)** (Закон України «Про національні меншини (спільноти) України»). Окрема стаття 4 говорить про заборону дискримінації і передбачає, що

особи, які належать до національних меншин (спільнот), є рівними перед законом та мають право на рівний правовий захист, а будь-яка пряма чи непряма дискримінація цих осіб є неприпустимою.

Заслужовує на увагу ціль Стратегії щодо **забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків**, яка передбачає застосування комплексного гендерного підходу до формування, реалізації, моніторингу та оцінки усієї державної політики, в усіх сферах життя суспільства. Визначено, що жінки і чоловіки в Україні мають рівні права та можливості у всіх сферах життєдіяльності (Державна стратегія забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року (2022) та Операційний план з її реалізації на 2022–2024 роки).

Вагомого значення набуває затвердження Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року, метою якої є комплекс невпровадження принципів забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків і недискримінації за будь-якою ознакою в системі освіти та визначення шляхів дотримання гендерного підходу на всіх рівнях та сферах освіти.

У контексті розширення кола цільових груп для надання гуманітарної, психологічної, правової допомоги, соціальних та адміністративних послуг, Розпорядженням Уряду від 16.12.2022 № 1150 внесено зміни до Національного плану дій з виконання **резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека»** на період до 2025 року, який врахував нові виклики, пов'язані із повномасш-

табним військовим вторгненням РФ на територію України.

Здійснено аналіз Національної стратегії подолання гендерного розриву в оплаті праці на період до 2030 року. З'ясовано, що викликом щодо гендерної рівності в оплаті праці після війни залишається загроза неповернення українок та українців, які на даний час перебувають закордоном.

Визначено, що ефективною умовою вирішення означених актуальних завдань є **участь Амбасадорок в адвокаційно-просвітницьких кампаніях**. Адвокаційна робота – важлива складова діяльності Школи Рівних Можливостей. Це дієва можливість досягати зміну громадах і у державі в цілому. Використовуються різні інструменти і різні форми проведення адвокаційних кампаній, які допомагають формувати в країні нові правила гри та змінювати наявні. Для учасниць ініціативи «Амбасадорки європейських змін» і цього дослідження, зокрема, важливо було набути навичок адвокації.

За цей час українською командою, зокрема у Німеччині, було проведено сім інформаційно-адвокаційних кампаній з показом театральних вистав і з живими діалогами, в яких був почутий голос українських дітей – майбутніх амбасадорок та їхніх наставниць – експертів з прав людини. Так на європейському рівні адвокатувалися інтереси і цінності України. Всього присутніх на цих заходах було понад 3500 осіб, серед них представники німецької місцевої влади, вчителі, молодь, прості німецькі громадяни, а також вимушені переселенці з України.